

НАЦИОНАЛЕН СИСТЕМ ЗА ИНТЕГРИТЕТ

ОЦЕНКА ЗА МАКЕДОНИЈА

МАЈ 2016

Проект: "Зајакнување на Националниот систем за интегритет во земјите од Западен Балкан и Турција и следење на развојот на анти-корупциските напори"

- Проектот започна да се спроведува во 2014 година и финансиски е поддржан од страна на Европската Комисија во соработка со Секретаријатот на Транспаренси Интернешнл во Берлин.
- Во проектот се влучени шест земји кандидати за членство во Европската Унија: Албанија, Босна и Херцеговина, Косово, Македонија, Црна Гора, Србија и Турција.
- Информациите во извештајот се однесуваат до Декември 2015.

ШТО Е НИС?

- Националниот систем за интегритет на Транспаренси Интернешнал е алатка за проценка, на сите клучни актери во борбата против корупцијата и се однесува на нивниот интегритет, транспарентност и отчетност.
- Холистичка оценка на "системот на интегритет" во земјата има за цел да ги открие силните и слабите страни, како и да идентификува препораки за креирање политики.
- Компонента за проценката на истражувањето се фокусира на евалуација на клучните јавни институции и сите релевантни чинители во борбата против корупцијата во однос на: (1) нивниот целокупен капацитет, (2) системите на внатрешно управување и процедури и (3) нивната улога во целокупниот систем на интегритет.

КЛУЧНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА НИС

- **Широка оценка на столбовите на интегритет**
 - преку 1000 индикатори
- **Столбови расчленети на “димензии”:**
 - капацитет
 - управување
 - улога во системот за интегритет
- **Прегледување на закони и практики**
- **Различни извори на докази - основни и секундарни извори и интервјуа**
- **Повеќе механизми за проверка**
 - Советодавна група беше формирана за консултации и совети во врска со студијата.
 - Работилница за валидација на резултатите

КЛУЧНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА НИС

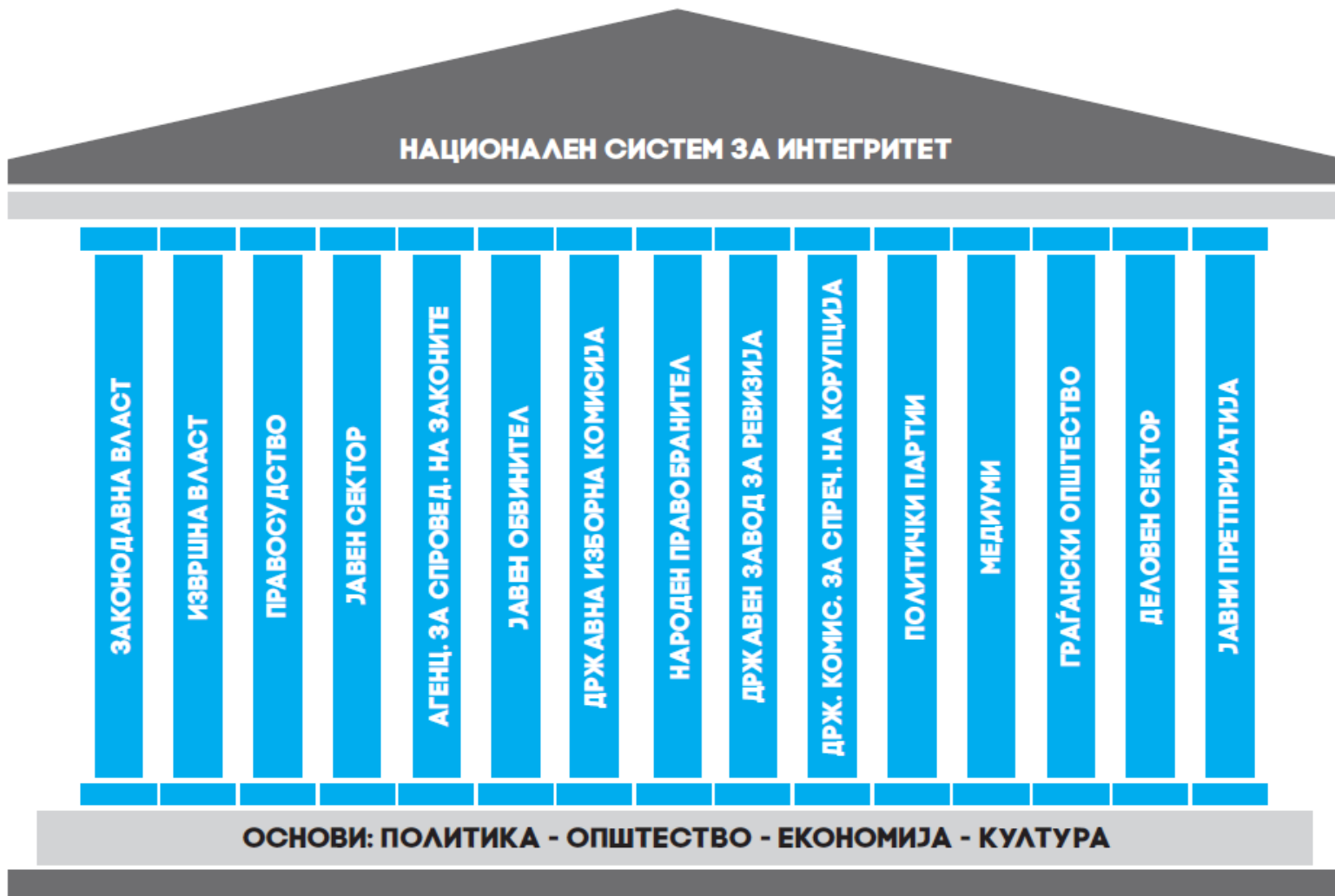
Оцените на показателите се дадени во просек на ниво на димензија, а оцените по трите димензии се дадени во просечните вредности за да се дојде до целокупната оцена за секој столб, која го дава општиот опис за целокупната сложеност на системот.

МНОГУ СИЛНА	81-100
СИЛНА	61-80
СРЕДНА	41-60
СЛАБА	21-40
МНОГУ СЛАБА	0-20

КЛУЧНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА НИС

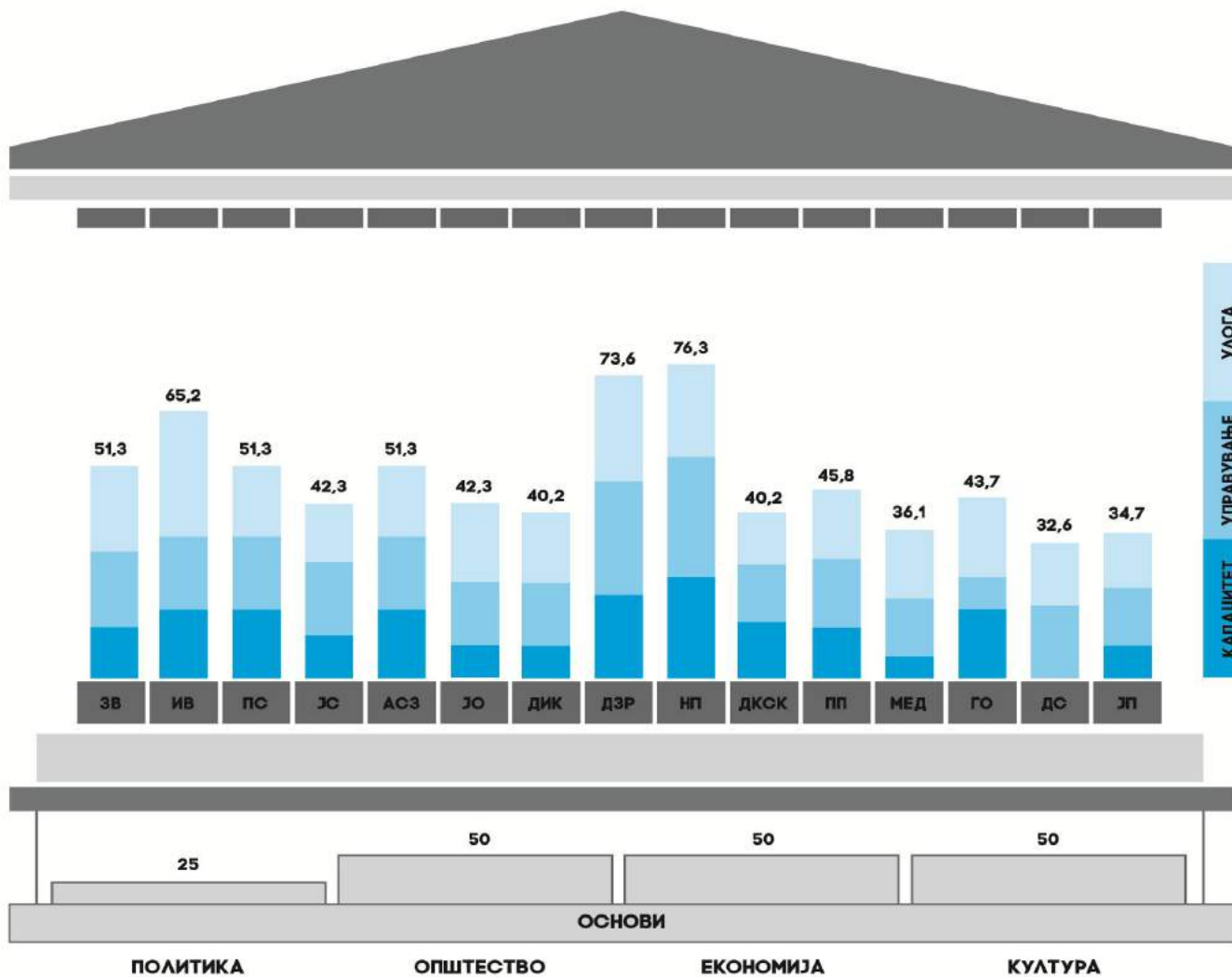
- Следење на Законската регулатива
 - честите законски измени ја отежнуваа подготовката на истражувањето
- Соработка со институциите
 - доставени се известувања до институциите, дел од нив позитивно ја прифатија поканата за соработка, но дел од нив не сакаа да соработуваат.
- Делегацијата на ЕУ во Македонија кај раководителите на овие институции укажа на потребата да се соработува со проектите финансирани од ЕУ, но тоа немаше резултат.
- Политичката криза во Република Македонија се одрази и врз подготовката на НИС извештајот.

КОИ СЕ 15 – ТЕ СТОЛБОВИ?

Национален Систем за Интегритет – состојба во Република Македонија

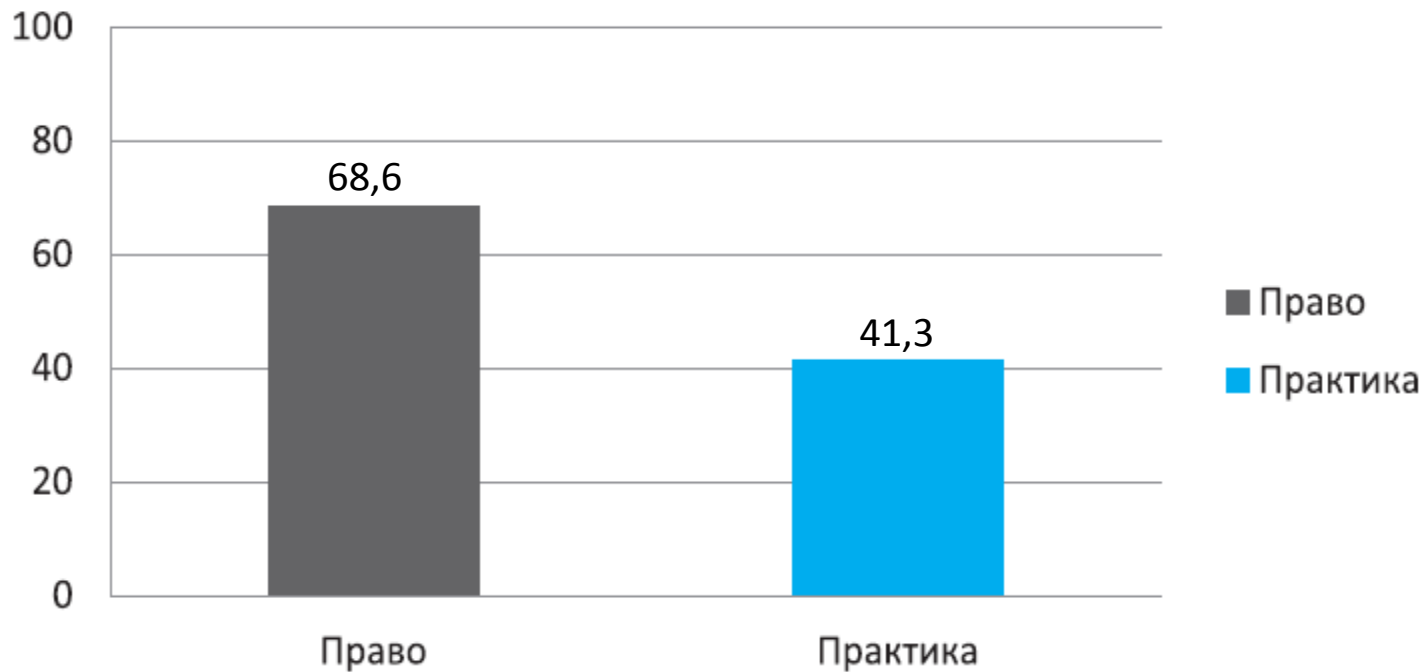
НАЦИОНАЛЕН СИСТЕМ ЗА ИНТЕГРИТЕТ

- ЗВ-Законодавна власт
- ИВ-Извршна власт
- ПС-Правосудство
- ЈС-Јавен сектор
- АСЗ- Агенција за спроведување на закони
- ЈО-Јавен обвинител
- ДИК-Државна изборна комисија
- ДЗР-Државен завод за ревизија
- НП-Народен правобранител
- ДКСК-Државна комисија за спречување на корупција
- ПП-Политички партии
- Мед-Медиуми
- ГО-Граѓанско општество
- ДС-Деловен сектор
- ЈП-Јавни претпријатија

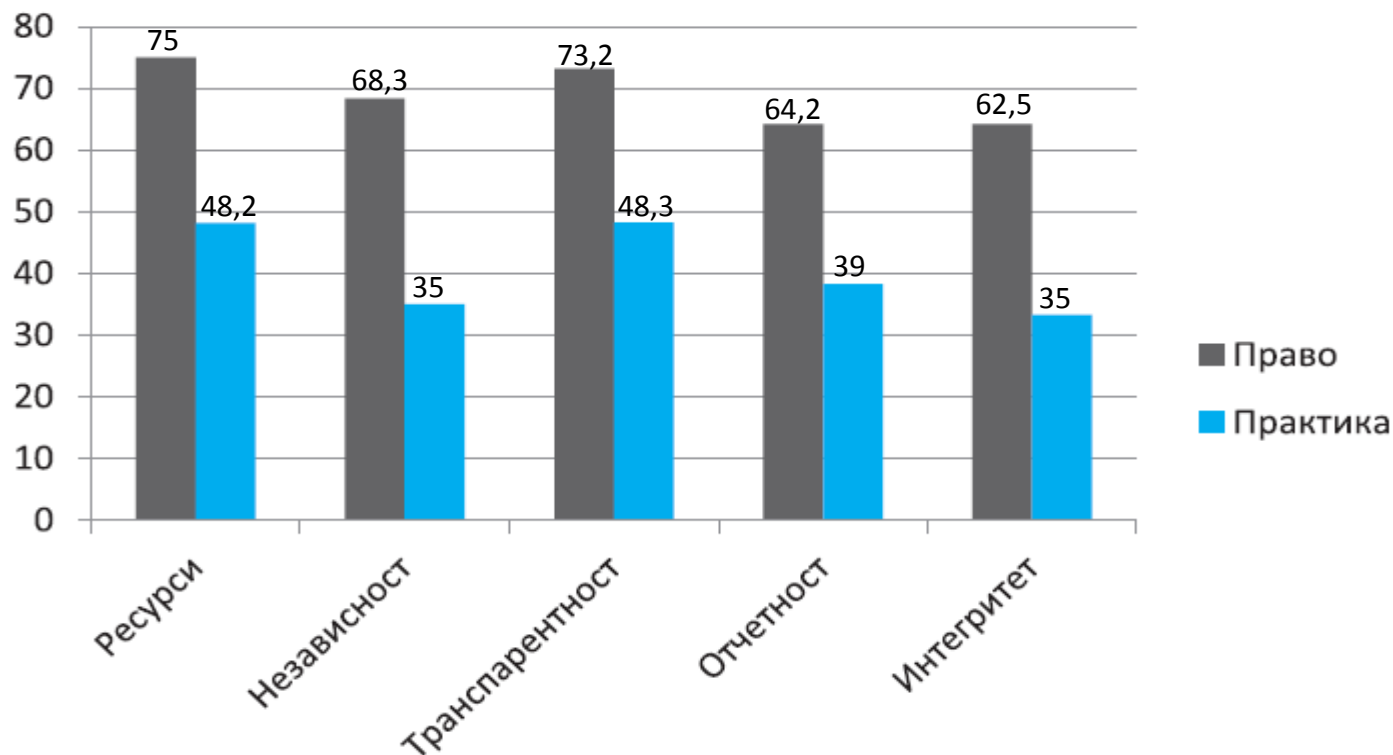
Просек од оцените за право и практика за показателите во сите столбови

Студијата покажува значајни разлики во резултатите од показателите за „правото“ и „практиката“.

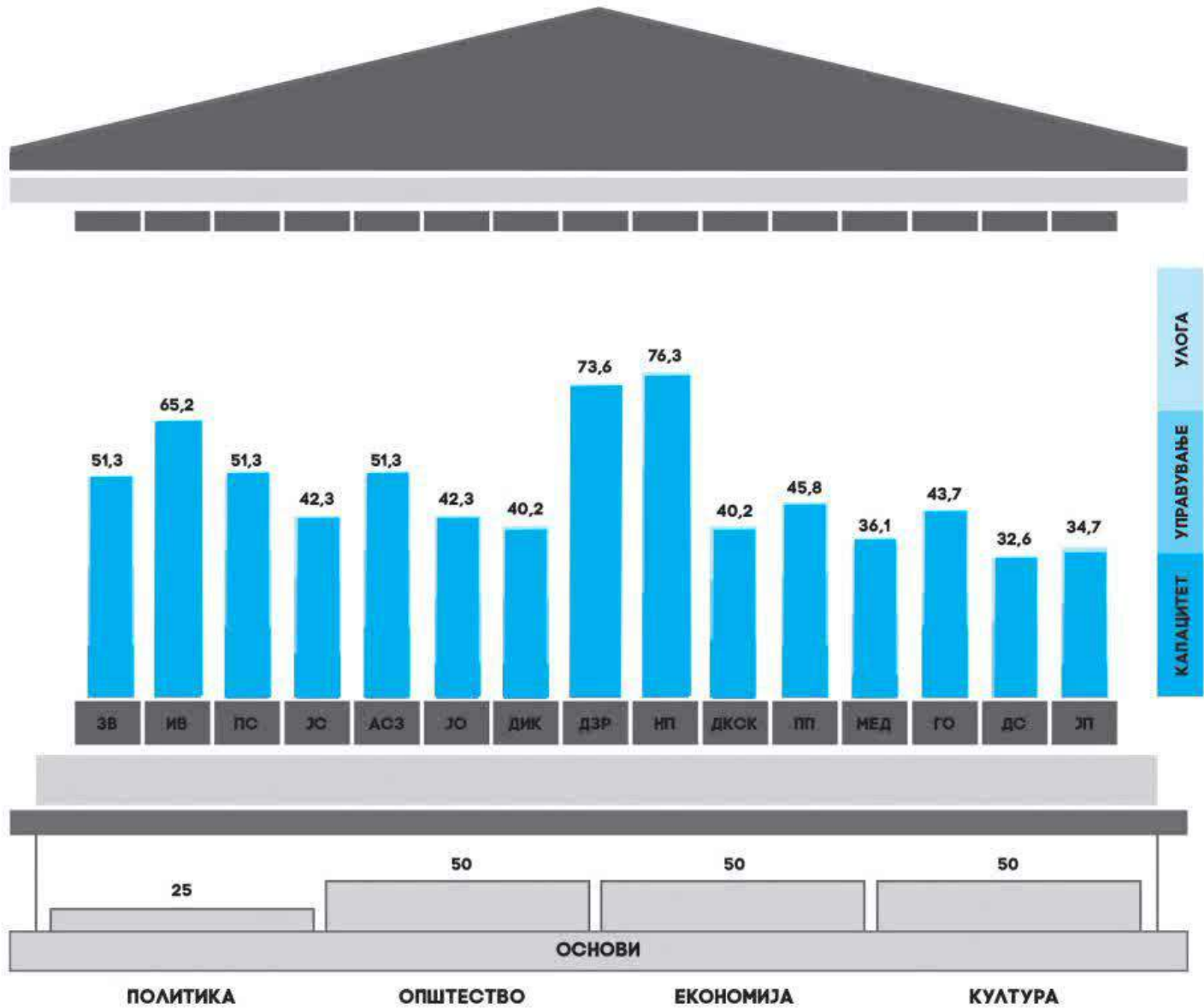

Просек од оцените по димензии за право и практика за показателите по столбови

Генерално има доволно ресурси и задоволителни се нивоата на формална независност, транспарентност, отчетност и интегритет во повеќето институции. Меѓутоа, постојат сериозни недостатоци во практиките на институциите во однос на показателите за интегритетот, независноста и отчетноста кои покажуваат најслаби резултати.

Национален систем за интегритет - Република Македонија

НАЦИОНАЛЕН СИСТЕМ ЗА ИНТЕГРИТЕТ

ПРЕПОРАКИ

МАЈ 2016

НИС препораки

- ❑ Вкупно 39 препораки
- ❑ Поради неговиот сеопфатен и интегриран пристап за проценка, НИС исто така, обезбедува совети за тоа каде треба да биде ставен акцентот на подобрување на системот и кои фактори се потребни за поддршка на севкупниот развој на системот на интегритет.
- ❑ Резултатите од извештајот можат да се користат како алатка за следење и мерење на напредокот во текот на времето, за потоа да се споредат перформансите низ институциите и да се идентификуваат добрите и лошите практики.
- ❑ Механизмите за следење се подготвени врз основа на методологија на Транспаренси Интернешнл во соработка со Транспаренси Интернешнл – Македонија.

1. Законодавна власт

П1. Собранието да ги повика на одговорност службените лица кои ги назначиле да ги водат антикорупциските институции;

П2. Собранието треба да воспостави ревизија над спроведувањето на меѓународните антикорупциски инструменти, како што се UNCAC и спроведувањето на националната програма за спречување корупција и за спречување судир на интереси;

2. Извршна власт

П1. Владата треба да преземе ефективни мерки за обезбедување јасна и ажурирана листа на избрани и наименувани лица;

П2. Владата треба да обезбеди ефективна отчетност, интегритет и етичко однесување на министрите и функционерите на извршната власт;

П3. Владата треба да воведи алатки за граѓаните за да обезбеди увид и за да ја зголеми транспарентноста на трошењето на јавните средства.

3. Правосудство

П1. Судскиот совет треба да обезбеди целосно спроведување на назначувањето и унапредувањето на судии врз основа на заслуга, со што би се зајакнала независноста, непристрасноста и интегритетот на судството;

П2. Судскиот совет треба да развие унифициран Кодекс на судска етика и упатство за негово спроведување и тој треба да се применува за сите судии;

П3. Судскиот совет треба да воспостави правила и прописи за судии во врска со прифаќањето подароци, гостољубивост и други поволности.

4. Јавен сектор

П1. Треба да се воспостави механизм (во форма на собраниска комисија, нова агенција или некоја од постојните агенции) за редовен (месечен или квартален) надзор врз новите вработувања во јавната администрација;

П2. Треба да се утврдат овластувања и постапки за надзор врз спроведувањето на договорите во јавни набавки;

5. Агенции за спроведување на законите

П1. Министерството за внатрешни работи да воведи ефективни правила во врска со судир на интереси за полициските службеници;

П2. Министерството за внатрешни работи треба да обезбеди ефективни контролни механизми за спроведување на Кодексот на полициска етика и правилата за подароци и гостопримство;

П3. Министерството за внатрешни работи треба да воспостави ефективни механизми вклучувајќи механизам за пријавување неправилности, за спречување на политичките активности во просториите на полицијата, да се зајакне способноста на полициските службеници за спротиставување на несоодветните политички мешања и за способноста за спротивставување на нивното искористување како алатки на политичките партии за време на изборите.

6. Јавно обвинителство

П1. Советот на јавните обвинители треба да воспостави ефективен механизам за спроведување на Етичкиот кодекс;

П2. Јавното обвинителство треба да обезбеди точно и навремени информации во врска со гонење на случаите на корупција, како и за случаите што се поврзани со незаконско прислушуваниите телефонски разговори.

7. Државна изборна комисија

П1. Државната изборна комисија да добие овластувања и капацитети за изготвување и за ефикасно одржување на избирачкиот список;

П2. Треба да се донесе Кодекс за однесување на изборните службеници и механизми за неговото спроведување.

8. Државен завод за ревизија

П1. Собранието треба да го поддржи надзорот од страна на Државниот завод за ревизија и да иницира механизми за санкционирање и за имплементирање на препораките, со цел да се зајакнат улогата и ефикасноста во надзорот над јавните расходи;

Коментар

Државниот завод за ревизија треба да се земе како пример за повеќето или за сите останати столбови. ДЗР може да служи како модел за споредба на сите институционални капацитети (во смисла на ресурси) и за развој на општи насоки во смисла на тоа што е потребно за соодветно и ефикасно извршување на задачите.

9. Народен правобранител

П1. Законот за народниот правобранител треба да биде изменет со цел да се осигури целосна усогласеност со Париските начела што се однесуваат на органите за човекови права, особено за проширување на овластувањата на канцеларијата на Народниот правобранител за унапредување на човековите права;

П2. Потребни се поголеми човечки и финансиски ресурси за канцеларијата на Народниот правобранител со цел да се остварат на надлежностите;

П3. Владата и Собранието да воведат законска одредба со која следењето на препораките на Народниот правобранител ќе бидат задолжителни, со јасни рокови, но треба и да воведат соодветни санкции за неследење на случаите.

10. Државна комисија за спречување на корупција

П1. Државната комисија за спречување на корупција да усвои внатрешен Кодекс на постапувањеза членовите избрани од Собранието и да воспостави ефективен механизам за негово спроведување;

П2. Членовите на ДКСК треба да осигураат дека нивните анкетни листови се јавно достапни, согласно Законот за спречување на корупција;

П3. ДКСК треба да обезбеди објавување на својата практика и своите објаснување на одлуките, особено на одлуките поврани со политичкото финансирање, судирот на интереси и анкетните листови;

П4. ДКСК треба да објавува други извештаи, согласно законска обврска за поднесување извештаи до Собранието, како и извештајот за финансирање на политичките партии.

11. Политички партии

П1. Политичките партии треба да се согласат да вклучат прописи за избор на кандидати;

П2. Собранието да ги усвои измените на Законот за политичките партии и Изборниот законик, за вклучување на прописи за избор на кандидати од страна на политичките партии;

П3. Политичките партии да обезбедат постоење и спроведување на механизмите за интегритет преку усвојување кодекси или измена на статутот;

12. Медиуми

П1. Здруженијата на новинари треба да усвојат единствен кодекс на однесување за медиумите;

П2. Здруженијата на новинари треба да предложат законски измени за зајакнување на етичкото однесување и на интегритетот на медиумите и на новинарите;

П3. Владата треба да го измени Законот за медиуми и да обезбеди дека политичките реклами не се дозволени во јавниот сервис што се регулира во националните дозволи;

П4. Управата за јавни приходи треба да развие ефективен механизам за следење на донациите на политичките партии од страна на медиумите.

13. Граѓанско општество

П1. Владата треба да ги подобри и да ги направи транспарентни постапките за консултации во врска со политиките со групите на граѓански организации;

П2. Владата треба да ги финансира активностите на граѓанските организации преку транспарентен и партиципативен процес, ослободен од несоодветно влијание;

П3. Граѓанските организации треба да се саморегулираат и да изготват Кодекс на етика за граѓански организации со цел промовирање на одржливоста на организациите, заштита на професионалноста на вработените и со цел подобрување на кредибилитетот на граѓанските организации меѓу донаторите и јавноста;

П4. Владата треба да воведи даночни олеснувања за граѓанските организации.

14. Деловен сектор

П1. Стопанските комори треба да усвојат секторски Кодекс за корпоративно управување што ќе содржи процедури за спроведување на кодексите на однесување и развивање на антикорупциски програми и политики за деловните субјекти;

П2. Државната комисија за хартии од вредност и Македонската Берза да формираат комисија за ревизија што ќе има овластување за надзор на претпријатијата компаниите и на нивното управување.

15. Јавни претпријатија

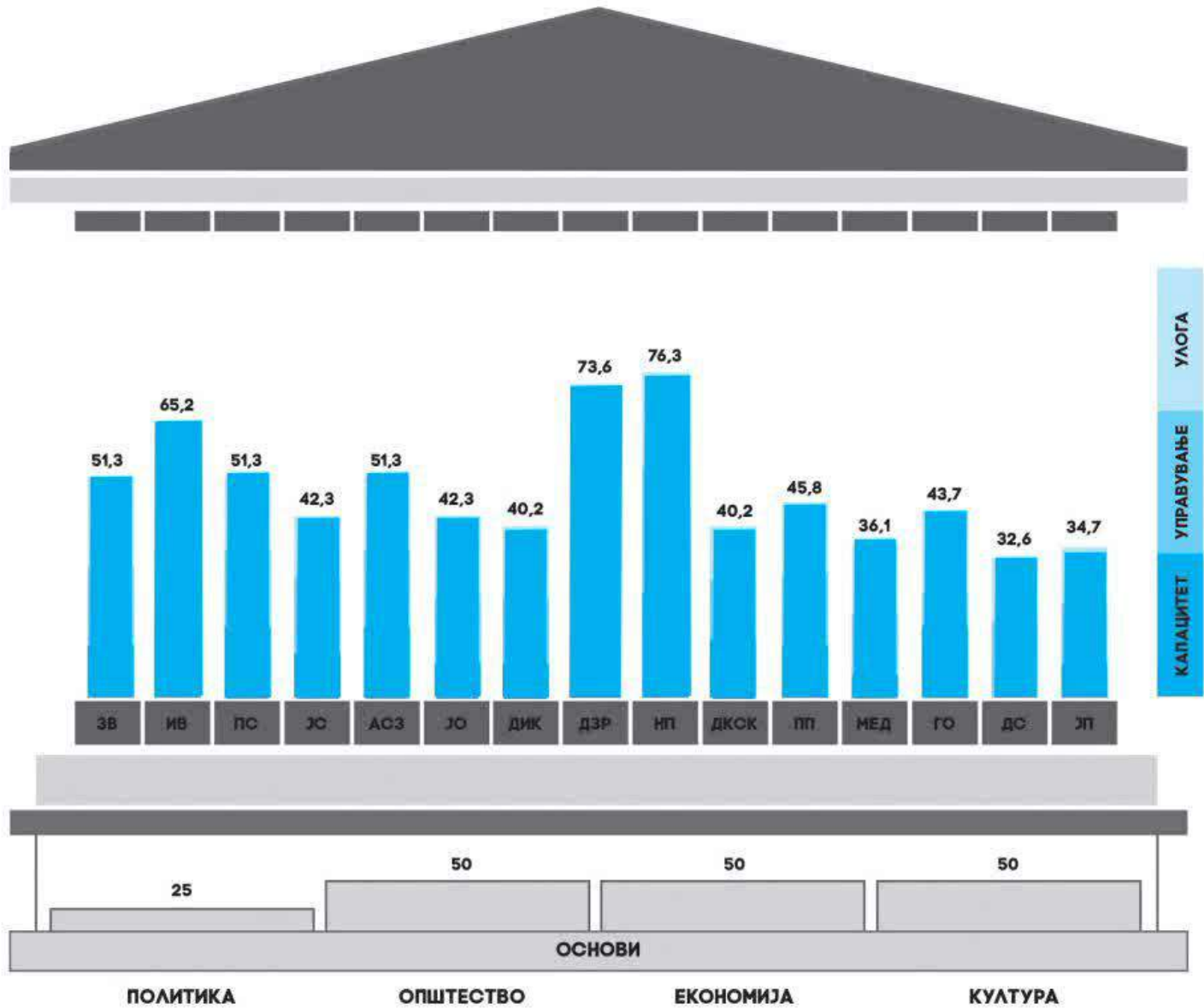
П1. Владата треба да иницира и достави до Собранието измени на Законот за јавни претпријатија во врска со законската обврска на јавните претпријатија за воспоставување анти-корупциски програми;

П2. Владата да воспостави централизирана координативна единица која треба да известува во врска со јавните претпријатија (со опфат на финансиските показатели, вредноста на претпријатијата во државна сопственост, спроведувањето на политиката за државна сопственост, гласачки структури, членство во одборите на претпријатијата во државна сопственост, како и индивидуално известување за најзначајните претпријатија во државна сопственост);

П3. Владата треба да воспостави централизирана интернет-страница со сите информации достапни за јавноста во врска со претпријатијата во државна сопственост.

П4. Владата треба да иницира и достави до Собранието измени на Законот за јавни претпријатија во врска со законската обврска на претпријатијата за објавување на нивните структури на управување и сопственост, како и релациите со другите субјекти во државна сопственост, на нивните интернет-страници.

Национален систем за интегритет - Република Македонија

Ви благодариме на вниманието!

Транспаренси Интернешнл – Македонија

<http://transparency.mk/>
info@transparency.mk